

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

jednat i o polotovar klínku. Retušovaný nástroj zde nebyl nalezen žádný.

Zajímavou skutečností je intenzivní zasintrování povrchu v případě jádra a dvou ústěpů. Společně s poblíž nalezeným velkým kusem vápnité konkrece („civáru“) by to mohlo svědčit o přítomnosti spraše na této lokalitě, což by měla prokázat plánovaná sondáž v roce 2009.

Zatímco M. Oliva (1985) umísťuje lokality Podolí I a II na temena dvou hřbítků vybíhajících z návrší Čtvrtě směrem k Podolí, artefakty nalezené roku 2008 se koncentrovaly zejména na oba svahy směřující do žlebu mezi těmito dvěma hřbítky, což naznačuje možnost, že se původně mohlo jednat o jednu lokalitu. Vzhledem k tomu, že všechny nalezené artefakty jsou zaměřovány pomocí GPS, plánujeme do budoucna sepsání studie upřesňující lokalizaci jednotlivých paleolitických stanic v okolí Brna-Líšně.

Za pomoc při povrchovém sběru děkují Iloně Sýkorové.

Napsání této zprávy bylo podpořeno grantem GA ČR č.: 404/09/H020, Moravskoslezská škola archeologických doktorských studií II.

Ondřej Mlejnek

Literatura

- Mlejnek, O. 2006: Srovnání polohy mladopaleolitických lokalit na Vyškovsku a na Brněnsku. Rkp. oborové práce z archeologie, uložené na ÚAM FF MU Brno.
- Mlejnek, O. 2007: Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 48, 309–310.
- Mlejnek, O. 2008: Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 49, 225–227.
- Oliva, M. 1981: Die Bohunicien-Station bei Podolí (Bez. Brno-Land) und ihre Stellung im beginnenden Jungpaläolithikum. *Časopis Moravského muzea, Sci. soc.* 66, 7–45.
- Oliva, M. 1985: Příspěvek k lokalizaci paleolitických nálezů v okolí Brna-Líšně (okr. Brno-město, Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 1983, 19–20.

Summary

A new collection of 73 stone artifacts which are likely to belong to the Bohunician industry was found in the field of “Čtvrtě”, Brno-Líšeň (see Mlejnek 2007; 2008). Most of the artifacts were made from Stránská skála chert. Ten pieces were made from Krumlovský Les chert, nine pieces from Cretaceous spongolite, four pieces from quartzite, one piece from erratic flint and one piece from an unidentified raw material. The number of fragments is high and the number of tools is small (see Tab. 1) which suggests a specialization in the processing of Stránská Skála chert. There is only one retouched tool present in the collection – a Mousterian point made from Cretaceous spongolite (Fig. 9).

The most important find at this site was made by Petr Matějec, who collected fossil horse teeth and some stone artifacts covered by sinter on the eastern edge of the Líšeň, “Čtvrtě” field (see article by P. Škrdla and P. Matějec in this volume). A series of test pits excavated by Petr

Škrdla and Petr Matějec furnished evidence for the presence of a Paleolithic cultural layer at this location. Based on these discoveries, an archaeological excavation has been planned for 2009.

Eight stone artifacts were collected at the field of “Kryčmusy” – Brno-Líšeň (former Podolí I). Most of the artifacts are made from Stránská Skála chert. There are also two artifacts made from Cretaceous spongolite, one from Krumlovský Les type chert and one from erratic flint (Fig. 9; 2). The collection consists of five blades, a flake and a fragment. The most interesting find is a Levallois point made from Stránská Skála chert with some sinter on the surface (Fig. 9; 3).

Finally, seven stone artifacts were collected at the field of “Hrubé Podsedky” – Brno-Líšeň (former Podolí II). Almost all artifacts are made from Stránská Skála chert, except for one burnt piece of Krumlovský Les chert. The collection consists of an irregular core (perhaps a half-finished biface), four flakes and two fragments. Some of the artifacts are partially covered by sinter which could indicate the presence of loess at the site. It may be possible to verify this supposition by excavating a series of test pits – planned for 2009.

BRNO (K. Ú. LÍŠEŇ, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Čtvrtě“. Počátek mladého paleolitu. Sídliště. Povrchový průzkum.

Na jaře roku 2007 byl při povrchovém průzkumu časně mladopaleolitické lokality Čtvrtě na geografické souřadnici 49°11'43.204"N, 16°42'18.546"E (WGS-84) nalezen atypický listový hrot vyrobený z křemene (obr. 10). Artefakt je po obou stranách opracován jemnou celoplošnou retuší.

Z prostoru paleolitických stanic v prostoru Líšně byly popsány desítky listovitých hrotů, žádný nález ale nebyl vyroben z křemene (cf. Svoboda 1987).

Závažným tématem je datace nálezu. I když byl artefakt nalezen na lokalitě mající těžiště osídlení v počátcích mladého paleolitu, nebyl zachycen ve stratifikované pozici, a proto není vyloučen ani jeho středopaleolitický (micoquienský) původ. V krajním případě může artefakt připomínat i listové hroty – dýky – z pozdního eneolitu až staré doby bronzové, avšak využitá surovina na jeho výrobu postrádá pro toto období na Moravě jakékoliv analogie.

Výskyt listových hrotů na bohunických lokalitách, coby artefaktů typicky szeletských, nabízí hned několik interpretačních rovin, od dokladu kontaktů bohunických lovců s představiteli szeletské oikumeny (Oliva 1981), až po doklad místní výroby. Nová zjištění k této problematice přinesl roku 2002 výzkum bohunicienské lokality Bohunice-Kejbaly, kde byl mezi kamennou štípanou industrií nalezen i odpad z výroby listových hrotů (Škrdla, Tostevin 2005). Jejich výroba tedy nebyla na bohunicienských stanicích neznámá.

Ať už přisoudíme tento nález kterémukoliv zmíněnému pravěkému období, je nesporné, že právě pro obtížnost štípaní křemene a zároveň preciznost, s jakou je opracován, musel ve své době představovat mimořádně prestižní vý-

Obr. 10: Líšeň. Listovitý hrot z křemene. Délka 85 mm. Fig. 10: Líšeň. A quartz leafpoint. Length 85 mm.

robek. Křemenný listový hrot z lokality Čtvrtě je i nadále předmětem zkoumání a bude srovnáván s dalšími křemennými artefakty z jiných paleolitických lokalit.

Petr Matějec

Literatura

- **Oliva, M. 1981:** Die Bohunicien-Station bei Podolí (Bez. Brno-Land) und ihre Stellung im beginnenden Jungpaläolithicum. *Časopis Moravského muzea, Sci. soc.* 66, 7–45.
- **Svoboda, J. 1987:** *Stránská skála. Bohunický typ v brněnské kotlině.* Studie AÚ ČSAV Brno 14. Praha: Academia.
- **Škrdla, P., Tostevin, G. 2005:** Brno-Bohunice. Analýza materiálu z výzkumu v roce 2002. *Přehled výzkumů* 46, 35–61.

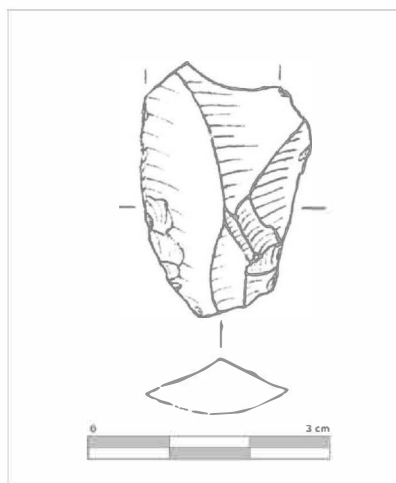
Summary

An important artifact—a quartz leafpoint (Fig. 10)—was found at the above mentioned site Líšeň-Čtvrtě during a surface survey in 2005. Although the artifact is most probably of EUP or MP origin, an Early Bronze Age origin cannot be excluded.

BRNO (K. Ú. VINOHRADY, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Růženin dvůr“. Počátek mladého paleolitu. ● **Jedinečný nález. Povrchový průzkum.**

Na jaře roku 2008 byl na doposud nezastavěné ploše na geografické souřadnici 49°12'0.056"N, 16°39'45.651"E (WGS-84) nalezen menší patinovaný úštěp, vyrobený z rohovce typu Stránská skála (obr. 11). Na levé hraně dorzální strany je opatřen retuší a na třech místech je dochován i vysrážený uhličitán vápenatý. Surovina i technologie výroby úštěpu prozrazuje jeho chronologickou příslušnost na počátek mladého paleolitu. Místo nálezu bylo v průběhu minulých let až doposud pravidelně sledováno, avšak žádný další doklad

Obr. 11: Vinohrady. Artefakt. Fig. 11: Vinohrady. Artifact.

paleolitické štípané industrie nalezen nebyl. Paleolitické osídlení je doloženo z nedaleké lokality Růženin dvůr, avšak to vzhledem ke staropaleolitickému stáří s nálezem nesouvisí. Nejbližší analogickou industrii lze hledat na lokalitě Bílá hora, odkud pochází kolem jednoho tisíce kusů kamenné štípané industrie bohunicienu, z nichž některé jeví i výrazné aurignacoidní prvky (Nerudová 2006).

Petr Matějec

Literatura

- **Nerudová, Z. 2006:** Časně mladopaleolitické industrie z Bílé hory (Brno-Židenice) a Podstránské (Brno-Slatina). Poznámky k postavení bohunicienu v brněnské kotlině. *Acta Musei Moraviae, Sci. soc.* 91, 65–88.

Summary

An isolated artifact made from Stránská Skála-type chert (Fig. 11) was found near Růženin Dvůr in Brno-Vinohrady.

DOLNÍ VĚSTONICE (OKR. BŘECLAV)

Gravettien. Sídlní areál. Povrchový průzkum a dohled, odběr vzorků, dokumentace profilů; paleobotanické a paleoantropologické analýzy.

V roce 2008 byly paleolitické lokality v Dolních Věstonicích prohlášeny národní kulturní památkou ve smyslu návrhu vypracovaného v Archeologickém ústavu AV ČR Brno, v. v. i. V průběhu celého roku probíhal v tomto areálu další povrchový průzkum, dohled nad odkrytými profily, odběr vzorků a jejich analýzy.

Lokalita I. Gravettien. Periferie sídliště. Dokumentace profilů

V zimě 2007/2008 zasáhl spodní (severní) okraj lokality DV I rozsáhlý výkop pro nepovolené rekreační stavby na břehu nádrže (obr. 12). Profily přetřaly čelo sprašového sesuvu o mocnosti zhruba 3,5 m, na jehož bázi probíhala mírně zahliněná poloha se sutí a poté polohy sprašových